

Myndigheten för press, radio och tv:s (MPRT:s) förslag till föreskrifter om mediestöd (MPRTFS 2021:2)

TU – Medier i Sverige (Tidningsutgivarna) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerade förslag till föreskrifter och får anföra följande.

Sammanfattning

- TU konstaterar att de nya föreskrifterna till stora delar innehåller redaktionella förändringar och förtydliganden.
- TU avstyrker bestämt förslaget i § 2 i föreskrifterna om ”ansvarstagande nyhetsförmedling”
- TU kritiserar i grunden mediestödsförordningens sammankoppling med det fristående medieetiska systemet och förordar här, tills vidare, ändringar i MPRT:s förslag till föreskrifter.
- TU ställer sig frågande till innebörden av att stödet till lokal journalistik ska kunna fördelas till ”två eller flera” allmänna nyhetsmedier inom ett och samma område.

1. Bakgrund

MPRT:s förslag till nya föreskrifter föreslås ersätta de nuvarande föreskrifterna om mediestöd (MPRTFS 2019:3).

TU konstaterar att de nya föreskrifterna i stora delar mest innehåller redaktionella förändringar, förtydliganden och (svårlästa) omflyttningar mellan paragraferna. TU har här inget att erinra.

I några – väsentliga – avseenden har TU emellertid synpunkter. Dessa utvecklas i det följande.

2. ”Ansvarstagande nyhetsförmedling”

Ett helt nytt förslag gäller kravet i § 2 på ”ansvarstagande nyhetsförmedling” vid fördelning av mediestöd.

Det uttrycks på följande sätt:

2 § Vid fördelning av stöd enligt 20 § mediestödsförordningen (2018:2053) ska mediestödsnämnden särskilt ta hänsyn till i vilken utsträckning stödet kan förväntas bidra till att syftet med mediestödet enligt 2 § mediestödsförordningen uppfylls.

Med redaktionellt innehåll av hög kvalitet avses att mediet regelmässigt präglas av ansvarstagande nyhetsförmedling.

Med ansvarstagande nyhetsförmedling avses bland annat att nyhetsmediet inte bidrar till att sprida felaktig eller manipulerad information, inte uppmanar till brott och avstår från publiceringar som vilseleder kring etablerad vetenskap och kunskap.”

I första stycket görs alltså hänvisningar till mediestödsförordningen (2018:205), som är den bakomliggande (och överordnade) förordningen från regeringen. I 2 och 20 §§ mediestödsförordningen anges där att:

”2 § Syftet med mediestödet är att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet.”

”20 § Mediestödsnämnden ska vid sin fördelning av stöd enligt denna förordning ta hänsyn till i vilken utsträckning stödet kan förväntas bidra till att syftet med mediestödet enligt 2 § uppfylls. ”

TU konstaterar först att MPRT inte har lämnat några närmare motiv eller förklaringar till sitt förslag.

Syftet, som TU uppfattar det, verkar dock vara att vid bedömningar av ansökningar om mediestöd (stöd för lokal journalistik, redaktionsstöd och innovations- och utvecklingsstöd) kunna ta hänsyn till – och avslå - ansökningar genom en bedömning av om syftet med mediestödet allmänt sett uppfylls av den sökande eller vid en bedömning mellan olika sökanden när de anslagna medlen för mediestöd inte räcker till.

Konstruktionen kan läsas på följande sätt:

- 1) Syftet med mediestödet är att främja en mångfald av nyhetsmedier med ”redaktionellt innehåll av hög kvalitet”, vilket definieras som:
- 2) ”att mediet regelmässigt präglas av ansvarstagande nyhetsförmedling”, vilket definieras som:
- 3) ”att nyhetsmediet inte bidrar till att sprida felaktig eller manipulerad information, inte uppmanar till brott och avstår från publiceringar som vilseleder kring etablerad vetenskap och kunskap.”

TU kan förstå intresset av att motverka spridning av falsk och vilseledande information. Den föreslagna skrivningen om ”ansvarstagande nyhetsförmedling” skulle i fråga om mediestöd – möjligen – kunna ge stöd för att i vissa fall avslå liknande ansökningar.

Problemen med spridning av desinformation, ”fake news”, felaktig ryktesspridning, frånvaro av källkritik och konspirationsteorier är från ett demokratiskt och samhällsskyddsperspektiv också allvarligt.

TU avstyrker emellertid förslaget om en ny § 2 bestämt.

En genomgående ambition vid utformningen av statliga stöd på medieområdet har varit – och bör vara – att så långt möjligt utforma dessa med objektivt konstaterbara villkor och att undvika subjektiva bedömningar. I presstödsförordningen anges till och med uttryckligen i 5 kap. 3 § att:

”3 § Mediestödsnämnden får vid tillämpningen av denna förordning inte ta hänsyn till vare sig tidningens politiska inställning eller dess ställningstagande i enskilda frågor.”

Mediestöd utbetalas i mån av tillgängliga medel (till skillnad från presstödet som är rättighetsbaserat). Det har därför, särskilt i fråga om stödet för lokal journalistik, riktats kritik om ”skönhetstävling” när Mediestödsnämnden tvingats välja mellan vilka som ska få/inte ska få stöd.

Det nu aktuella förslaget till § 2 innehåller begrepp och definitioner som är vaga och ger utrymme för just subjektiva bedömningar vid myndighetens tolkning och tillämpning, till exempel ”felaktig eller manipulerad information” och ”vilseleder kring etablerad vetenskap och kunskap.”

Om vad som till exempel är etablerad kunskap och vetenskap kan råda skilda meningar och är dessutom något som skiljer sig och utvecklas från en tid till en annan.

Mediernas huvuduppgifter är att informera, berätta, argumentera, granska, kritisera och ifrågasätta. Makt och myndigheter känner sig inte sällan orättvist behandlade och invänder att medierapporteringen är felaktig och missvisande. Även om avsikten med MPRT-förslaget inte är att kunna "straffa" obehagliga röster via mediestödssystemet inger den öppning som förslaget innehåller betydande farhågor. Det kan lätt bli ett sluttande plan som, i synnerhet i politiskt oroligare tider, kan riskera att missbrukas.

Och i situationer där Mediestödsnämnden, på grund av att anslagna medel inte räcker till, är det också svårt att bortse från risken för subjektiva, politiska och ideologiska hänsynstaganden.

Slutligen framstår det – som en mera övergripande synpunkt – olämpligt med en statlig myndighet som ägnar sig åt att stämpla medier som "ansvarstagande" respektive "icke-ansvarstagande". Det gäller i synnerhet som Mediestödsnämndens beslut inte kan överklagas.

3. "God medieetisk sed"

I den då nya mediestödsförordningen (2018:2053) infogades en reglering i § 4 p.6 (numera § 4 p. 7) om att en förutsättning för att kunna erhålla mediestöd är att det allmänna nyhetsmediet "följer god medieetisk sed".

Beslutet följdes upp i MPRT:s föreskrifter om mediestöd (2019:3) i en § 8 enligt vilken det – som en förutsättning för mediestöd – angavs att:

"Vid bedömningen av om ett allmänt nyhetsmedium följer god medieetisk sed görs en helhetsbedömning av om mediet i sin publicistiska verksamhet följer av mediebranschen allmänt vedertagna publiceringsregler och den publicistiska sed som utvecklats vid tillämpningen av dessa.

Om det allmänna nyhetsmediet är anslutet till det pressetiska systemet presumeras mediet uppfylla kravet. Denna presumtion kan brytas om det framkommer tydliga indikationer på att det allmänna nyhetsmediet inte följer de publicitetsregler

och de bedömningar om god publicistisk sed som utarbetas inom det pressetiska systemet.

Allmänna nyhetsmedier som inte är anslutna till det pressetiska systemet ska på annat sätt visa att de följer av branschen allmänt vedertagna publicitetsregler och den publicistiska sed som utvecklas vid tillämpningen av dessa.”

Bestämmelsen i § 8 har i MPRT:s nya förslag till föreskrifter – med vissa språkliga förändringar – sin motsvarighet i en ny § 14:

”Vid bedömningen av om ett allmänt nyhetsmedium följer god medieetisk sed ska en helhetsbedömning göras av om mediet i sin publicistiska verksamhet följer av mediebranschen allmänt vedertagna publicitetsregler och den publicistiska sed som utvecklas vid tillämpningen av dessa.

Om det allmänna nyhetsmediet är anslutet till det medieetiska systemet presumeras mediet uppfylla kravet på god medieetisk sed. Presumtionen kan brytas om det framkommer tydliga indikationer på att det allmänna nyhetsmediet inte följer de publicitetsregler och de bedömningar om god publicistisk sed som utarbetats inom det pressetiska systemet.

Allmänna nyhetsmedier som inte är anslutna till det medieetiska systemet ska på annat sätt visa att de ändå följer de av branschen allmänt vedertagna publicitetsreglerna och den publicistiska sed som utvecklats vid tillämpningen av dessa.”

Det medieetiska systemet har funnits i över 100 år och kännetecknas särskilt av att det är en självreglerande verksamhet, det vill säga utan statlig inblandning. Det är en ordning som tjänat branschen, journalistiken, yttrandefriheten och medborgarna väl.

Mot den bakgrunden riktade TU, som huvudman för det medieetiska systemet, kritik mot regeringens beslut om att i mediestödsförordningen infoga ett krav om följsamhet till god medieetisk sed som ett villkor för att kunna erhålla mediestöd.

Den kritiken kvarstår. Det finns en stor fara i att inkorporera frivilliga och självreglerande system i statliga regleringar och som villkor för statliga stödssystem. Karaktären av frivillighet och självreglering riskerar då att bli en chimär.

TU inser att denna grundläggande kritik inte kan riktas mot förslaget om de nu aktuella MPRT-föreskrifterna, som är en utfyllnad av regeringens mediestödsförordning. TU vill dock även här markera sitt ogillande.

Vad sedan gäller de föreslagna MPRT-föreskrifterna vill TU framhålla följande:

Det finns ett uppenbart problem i att staten/MPRT kan komma att lägga ansvaret för ett beslut om att avslå en ansökan om mediestöd på beslut från Mediernas Etiknämnd (MEN). Hur många fällningar ska det kräva, osv?

Det finns ett lika uppenbart problem i att ett politiskt missnöje över friande avgöranden i MEN kan framkalla indirekta politiska krav om en styrning/påverkan av innehållet i publicitetsreglerna som en förutsättning för mediestöd.

Givet dessa förutsättningar – och behovet av en grundläggande diskussion om att alls koppla ihop det medieetiska systemet med statliga regleringar - förordar TU i första hand att andra meningen i andra stycket i den föreslagna § 14 stryks.

Ordet "indikation" är ett ganska lågt ställt krav och man kan känna viss oro för att även endast mer begränsade fall av att mediet inte "följer de medieetiska reglerna och bedömningarna" skulle kunna aktivera bestämmelsen.

I andra hand förordar TU därför att § 14 andra stycket andra meningen tills vidare ges följande lydelse:

"Presumtionen kan endast brytas om det uppenbart framgår att det allmänna nyhetsmediet inte följer de grundläggande principer som medieetiken vilar på".

4) Högst tre aktörer inom ett område?

TU noterar slutligen att i den föreslagna § 27 (som motsvarar § 22 i nuvarande föreskrifter), så har begränsningen om att stödet till lokal journalistik får fördelas till högst tre aktörer inom ett och samma område tagits bort.

Istället framgår av mediestödsförordningen (§ 11) sedan 2021-01-01 att:

”Stöd för lokal journalistik kan delas mellan två eller flera allmänna nyhetsmedier om en sådan fördelning bedöms bäst främja den journalistiska bevakningen av området.”

Inte heller detta (förordningstexten) är något som kan påverkas genom MPRT:s föreskrifter.

TU vill dock understryka att stödet till lokal journalistik förutsätter förutsebarhet och möjlighet till långsiktiga satsningar. Om avsikten med uttrycket ”två eller flera allmänna nyhetsmedier” är att fler än tre sådana medier ska kunna komma i fråga inom samma område, begränsar det incitamenten till – och förutsättningarna för – sådana satsningar.

Stockholm 2021-03-11

TU – Medier i Sverige

Thomas Mattsson
Tf VD

Per Hultengård
Jurist